

Альянс
громадського здоров'я

REACT
PROJECT

Проект REACT в Україні:

Виявлені порушення прав
ключових груп у контексті ВІЛ/ТБ
та реагування на них

Річний звіт

2024

Авторка звіту:
Надія Семчук

Зміст

• Про проєкт REAcT.....	<u>3</u>
• Цільові групи проєкту.....	<u>4</u>
• Ключова статистика у 2024 році.....	<u>5</u>
• Організації, з яких фахівці залучені до системи REAcT.....	<u>6</u>
• Канали звернень клієнтів/ок до REAcT.....	<u>7</u>
• Як клієнт дізнався про REAcT.....	<u>8</u>
• Дезагрегація зареєстрованих звернень та клієнтів/ок за ключовими показниками.....	<u>9</u>
• Порухення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот:	
ЛЮДИ, ЯКІ ЖИВУТЬ З ВІЛ.....	<u>11</u>
ПАЦІЄНТИ ЗПТ.....	<u>16</u>
ЛЮДИ, ЯКІ ВЖИВАЮТЬ НАРКОТИКИ ІН'ЄКЦІЙНО.....	<u>22</u>
СЕКС-ПРАЦІВНИКИ/ЦІ.....	<u>28</u>
ЧОЛОВІКИ, ЯКІ МАЮТЬ СЕКС ІЗ ЧОЛОВІКАМИ.....	<u>33</u>
ЛЮДИ, ЯКІ ХВОРІЮТЬ АБО ПЕРЕХВОРИЛИ НА ТБ.....	<u>37</u>
ТРАНС* ЛЮДИ.....	<u>41</u>
• Захист своїх прав клієнтом самотійно до звернення в REAcT.....	<u>44</u>
• Реагування на порушення прав клієнтів/ок з боку проєкту REAcT.....	<u>46</u>
• Статус вирішення випадків.....	<u>48</u>

Про проєкт REAct

- **REAct (Rights – Evidence – Action/Права – Докази – Дії)** – це інструмент для моніторингу та реагування на порушення прав людини на рівні ключових спільнот, уразливих до ВІЛ та туберкульозу (ТБ).
- Залучені фахівці з регіональних НУО взаємодіють з клієнтами, збирають інформацію про **випадки порушення прав** ключових спільнот та надають необхідну допомогу (напрямую або шляхом переадресації до інших фахівців чи організацій) у **відновленні доступу до послуг, захисті прав** тощо.
- Система працює не лише в Україні, а **ще в 12 країнах**: Азербайджан, Албанія, Боснія та Герцеговина, Вірменія, Грузія, Казахстан, Молдова, Чорногорія, Північна Македонія, Сербія, Таджикистан та Узбекистан.

Інструмент
розроблений

Система побудована
на інноваційній
платформі

Початок
впровадження
проєкту

2019 рік

Фінансування

Глобальний
фонд

Єдиний регіональний сайт правозахисного інструменту REAct

<https://react-aph.org>

ЦІЛЬОВІ ГРУПИ ПРОЄКТУ

- люди, які вживають наркотики ін'єкційно (ЛВНІ);
- пацієнти програми ЗПТ;
- люди, які живуть з ВІЛ (ЛЖВ);
- чоловіки, які практикують секс з чоловіками (ЧСЧ);
- транс*люди;
- секс-працівники/секс-працівниці (СП);
- люди, які живуть з ТБ;
- ув'язнені (і колишні ув'язнені);
- статеві партнери клієнтів груп ризику (ЛЖВ, ЛВНІ);
- внутрішньо переміщені особи (ВПО);
- безпритульні;
- підлітки, які перебувають у зоні ризику щодо ВІЛ/ТБ;
- роми.

КЛЮЧОВА СТАТИСТИКА REAcT у 2024 році

1661

Зареєстровано
випадків

52

Партнерських НУО

20

Регіонів

1483

Клієнтів/ок
звернулись

61

Користувач/ка
системи

12

Місяців роботи

Організації, з яких фахівці залучені до системи REAct

- Всеукраїнське об'єднання наркозалежних жінок «ВОНА»
- БФ «Надія та Довіра»
- ГО «Когорта»
- БО «ВОЛНА»
- БО «Легалайф-Україна»
- ГО «Центр «Незалежність»
- ГО «ГР «Віра. Надія. Любов»
- ГО «Здорова планета»
- БО «Позитивні жінки»
- БО «100% життя м. Одеса»
- БО «100% життя. Черкаси»
- БО «БФ «Громадське здоров'я» (м. Кривий Ріг)
- ГО «Промінь»
- БФ «Юнітус»
- БО «ВБО «Джерело здоров'я» (м. Нікополь)
- БО «ВБО «Джерело здоров'я» (м. Апостолово)
- ГО «Майбутнє без СНІДу» (м. Першотравенськ)
- БО «100% життя. Львів»
- БО «100% життя. Рівне»
- ГО «Перспектива»
- БФ «Захід Шанс»
- МГО «Соціальні ініціативи з охорони праці та здоров'я»
- ГО «ВІЛЬНА»
- БО «Світло надії»
- РОБФ «Наше Майбутнє»
- БО «БФ «Сподівання»
- БО «100% життя. м. Кропивницький»
- ГО «Час життя»
- ГО «Майбутнє без СНІДу»
- БО «БФ «Стабілізуєш суппорт сервісез»
- ГО «Разом за життя»
- ГО «Спектр Харків»
- ГО «Центр ресоціалізації хімічнозалежних «Ведіс»
- ГО «АЛЬЯНС.ГЛОБАЛ»
- ГО «Центр «Незалежність»
- ГО «Україна без тортур»
- МБФ «СНІД Фонд Схід-Захід»
- БФ «Шлях до Дому»
- БО «100% життя Хмельницький»
- БО «БФ "Чоловіки за рівність»
- ГО «Простір позитивних змін»
- ГО «Інсайт»
- БО «ХБФ «Благо»

Канали звернень клієнтів/ок до REAct

Особисто до
документатора/ки

64,7%

Про випадок
повідомила третя
сторона/свідок

3,2%

Випадок передано
соц.працівником
організації, де працює
документатор/ка

3,1%

Електронне
звернення до
документатора/ки

0,5%

По телефону до
документатора/ки

27,8%

0,5%

0,2%

95% – телефоном до організації/
документатора/ки
5% – Національна гаряча лінія з
питань наркозалежності та ЗПТ

Випадок передано
параюристом/кою
організації,
де працює документатор/ка

Випадок трапився з
документатором/кою
проєкту REAct

Як клієнт дізнався про REAct

Дезагрегація зареєстрованих звернень за

[Зміст](#)

групою ризику,

з якою пов'язано випадок

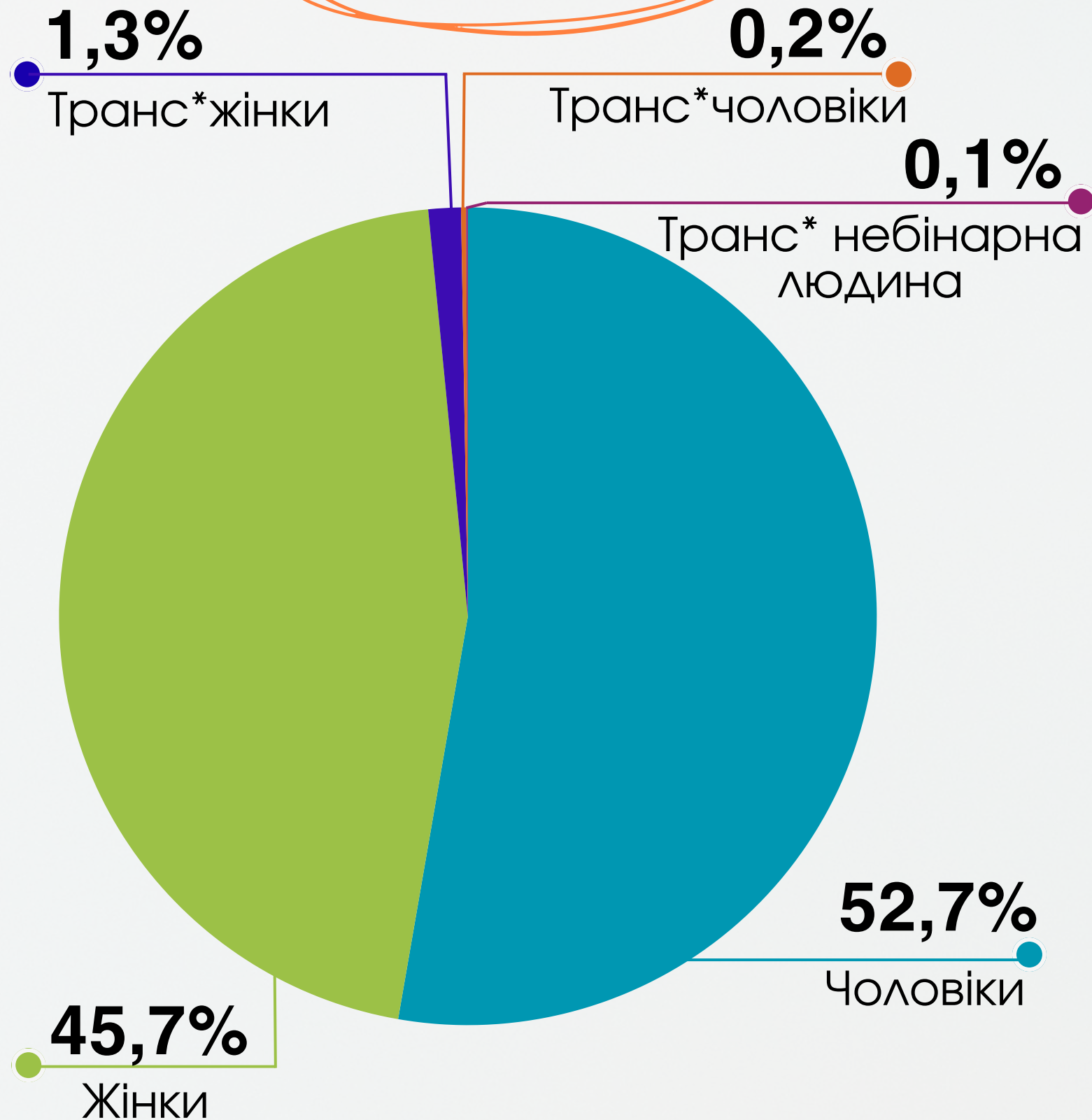

регіоном, де трапився випадок

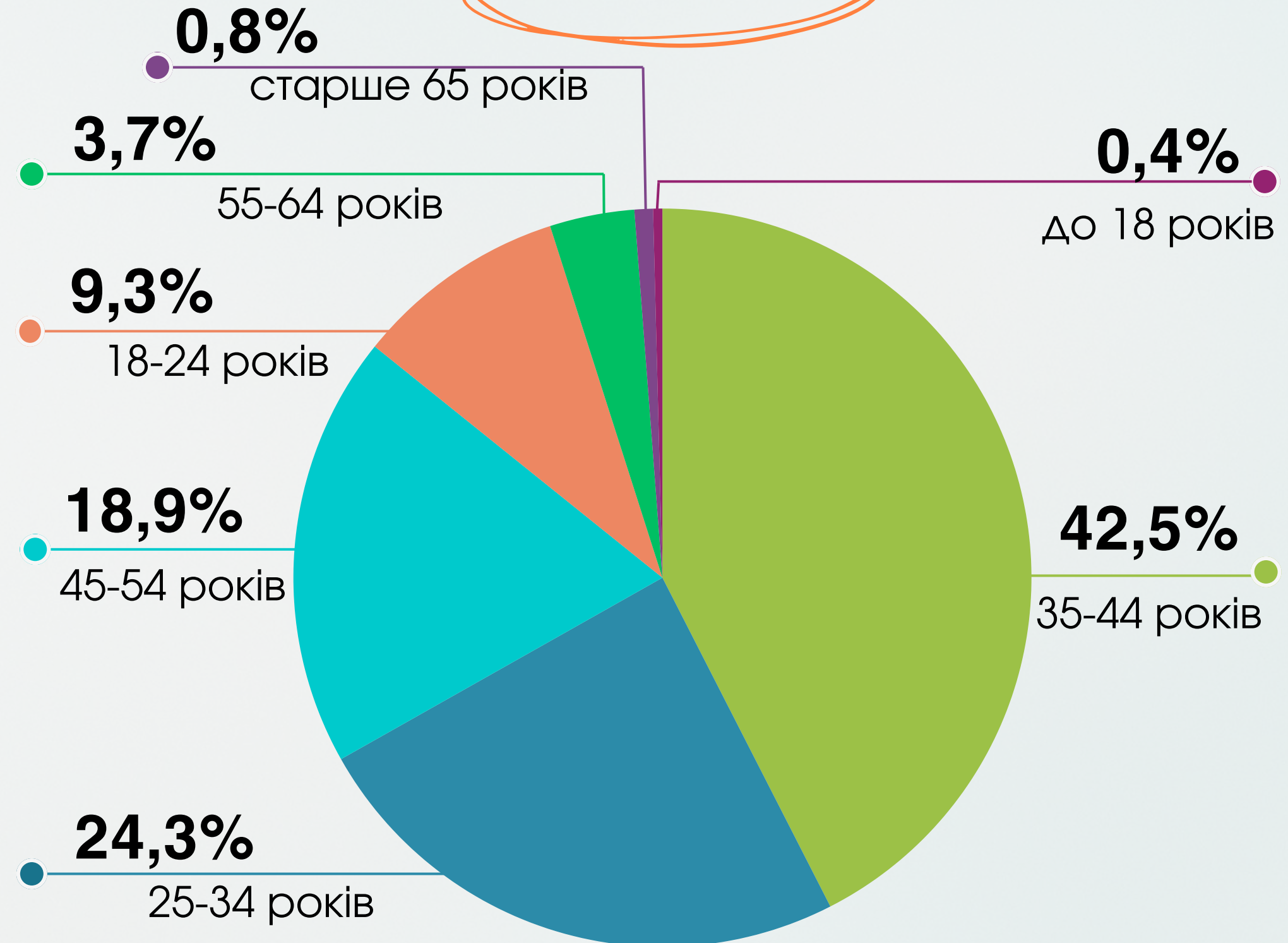

Дезагрегація клієнтів/ок за

ґендером

ВІКОМ

Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

ЛЮДИ, ЯКІ ЖИВУТЬ З ВІЛ

- Зареєстровано **479** звернень, з них **89%** випадків мали ознаки стигми та дискримінації через ВІЛ-статус.
- Розподіл звернень ЛЖВ за ґендером: **59%** - жінки, **41%** - чоловіки.
- Найбільше звернень зареєстровано в: Одеській (**37%**) та Черкаській (**19%**) областях.

Типи порушників прав ЛЖВ (кількість випадків)*

Держава

369

Близьке оточення

69

Приватні особи

55

Інший
порушник

11

З них більшість:

- **253** - медичні працівники
- **46** - військові, ТЦК та СП
- **26** - поліція
- **19** - надавач соціальних послуг
- **22** - сім'я
- **36** - статевий партнер/ка
- **11** - сусіди
- **25** - роботодавець приватного закладу
- **19** - медичні працівники приватних ЗОЗ
- **4** - представники реабілітаційних центрів
- **4** - невідомі/невідомий

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушників

Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

ЛЮДИ, ЯКІ ЖИВУТЬ З ВІЛ

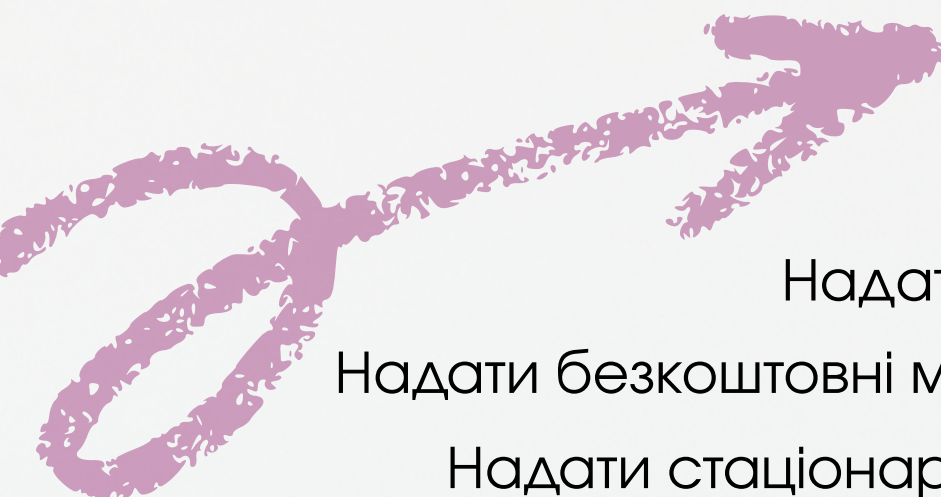
Типи порушення прав ЛЖВ (кількість випадків)*

З них більшість:

Відмова надати допомогу/послуги	346	→	• 297 - відмова в медичних послугах • 14 - відмова в наданні соціальних послуг • 9 - відмова з боку поліції у захисті/наданні допомоги
Емоційне насильство/шкода	201	→	• 149 - словесні образи • 25 - вимагання, шантаж • 6 - булінг
Порушення конфіденційності/ розголошення інформації	88	→	• 59 - розкриття ВІЛ-статусу клієнта/ки • 15 - примус до надання інформації щодо свого ВІЛ-статусу
Фізичне насильство/шкода	88	→	• 36 - домашнє насильство • 18 - халатність з боку медичних працівників • 15 - принижуюче ставлення з боку медичних працівників
Матеріальна шкода	46	→	• 22 - позбавлення житла, виселення • 13 - звільнення з роботи/примус до звільнення

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушень

Види медичних послуг щодо отримання яких ЛЖВ отримали відмову*

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушень

** (не пов'язана з ВІЛ/ТБ)

*** МСЕК - медико-соціальна експертиза

Приклади випадків порушення прав ЛЖВ з боку медичних працівників

Клієнтка перебувала на стаціонарному лікуванні у міській лікарні. Під час проведення аналізів їй було запропоновано пройти тестування на ВІЛ, яке дало позитивний результат. Коли чоловік пацієнтки прийшов відвідати її, він звернувся до лікарки, щоб дізнатися про стан здоров'я та перебіг лікування дружини. Під час розмови лікарка повідомила йому, що у його дружини виявлено ВІЛ-інфекцію. На той момент пацієнтка не була готова розповісти родичам про свій ВІЛ-статус і не давала лікарці згоди на розкриття цієї інформації.

Жінка, клієнтка програми замісної підтримувальної терапії (ЗПТ) та ВІЛ-позитивна, звернулася до лікарки-гінекологині за направленням сімейного лікаря щодо періодичних болей. Почувши про ВІЛ-статус пацієнтки, гінекологиня категорично відмовилася проводити огляд і продовжувати консультацію. Окрім цього, лікарка почала словесно ображати жінку, заявляючи, що таких людей потрібно «ізолювати від суспільства», і виставила її за двері кабінету зі словами: «Ідіть у свої спеціальні заклади». Жінка була шокована таким ставленням і, перебуваючи у пригніченому стані, звернулася по допомогу до проєкту.

Жінка звернулася до гінекологині для планового огляду. Під час ознайомлення з медичною документацією лікарка, побачивши діагноз ВІЛ, помітно напружилася, а її манера спілкування стала демонстративно невдоволеною. Вона заявила, що для огляду «таких» пацієнток їй потрібні спеціальні «захисні рукавички» та висловила небажання «наражати себе на небезпеку». Крім того, лікарка натякнула на необхідність подвійної оплати за прийом.

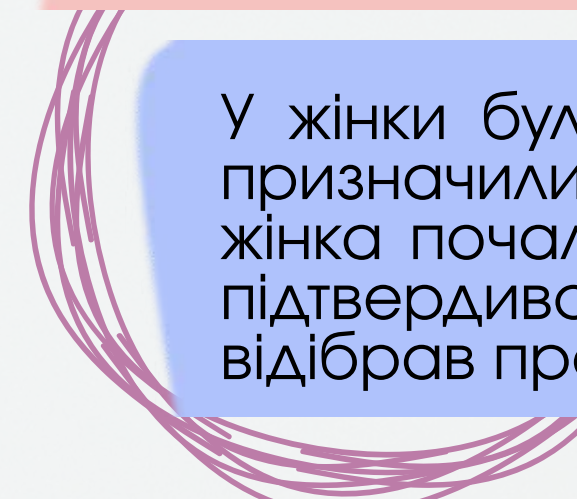

Приклади випадків порушення прав ЛЖВ з боку близького оточення

Жінка, ЛЖВ, проживає у цивільному шлюбі, має малолітніх дітей. Чоловік ніде не працює, знущається над жінкою, вживає наркотики, гравець. В черговий раз програвши, чоловік вимагав жінку взяти на себе кредит, щоб розрахуватися. Однак жінка вже має кредит та не хоче брати ще один. Чоловік влаштовує скандали, побив жінку, кричав, що якщо вона не позичить гроші у батьків він піде на роботу до жінки і всім розповість, що у неї ВІЛ. Жінка була у розпачі, поліцію викликати боялася, батькам розповісти також, бо не хотіла розкривати свій статус. Роботою дорожила, бо це єдине джерело доходу у їхній сім'ї.

Клієнт розповів, що протягом року у нього вдома складна психологічна ситуація. Його дружина систематично влаштовує скандали, обмежує клієнта у використанні побутового приладдя. Вона стурбована тим, що чоловік може її інфікувати ВІЛ-інфекцією у побуті.

Клієнтка, жінка, яка живе з ВІЛ, викладає у навчальному закладі, статус приховує. Живе з матір'ю та донькою-підлітком. Брат жінки вів аморальний спосіб життя і втративши своє житло, прийшов жити в батьківську квартиру (у квартиру де і живе клієнтка). В черговий раз шукаючи гроші на випивку, брат знайшов АРВ препарати жінки й відразу зрозумів у чому справа. З цього моменту життя жінки перетворилося на справжнє пекло. Вимагаючи гроші на випивку, він став шантажувати сестру її статусом. Спочатку жінка йшла на поступки та давала гроші, але коли суми стали позамежні, вона прийшла до організації за допомогою у розв'язанні її проблеми.

У жінки було виявлено ВІЛ, коли вона проходила обстеження по вагітності. Її поставили на облік та призначили АРВ препарати. Обстежили також її чоловіка, але він отримав негативний результат. Коли жінка почала приймати АРВ, чоловік постійно ставив під сумнів її діагноз ВІЛ, адже у нього статус не підтвердився і він заважав їй приймати ліки. Це супроводжувалось скандалами, а потім він зовсім відібрав препарати у жінки.

Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

ПАЦІЄНТИ ПРОГРАМИ ЗПТ

- Зареєстровано **371** звернення, з них **75%** випадків мали ознаки стигми та дискримінації через участь в програмі ЗПТ.
- Розподіл звернень пацієнтів ЗПТ за ґендером: **32%** - жінки, **68%** - чоловіки.
- Найбільше звернень зареєстровано в: Рівненській (**16%**), Дніпропетровській (**14%**) та Чернівецькій (**13%**) областях.

Типи порушників прав пацієнтів програми ЗПТ (кількість випадків)*

3 них більшість:

Держава

320

- 184** - медичні працівники
- 71** - поліція
- 33** - військові, ТЦК та СП
- 22** - надавач соціальних послуг

Приватні особи

38

- 16** - роботодавець приватного закладу
- 11** - працівники приватних закладів сфери послуг
- 9** - медичні працівники приватних ЗОЗ

Близьке оточення

20

- 8** - знайомий, колега по роботі
- 5** - статевий партнер/ка
- 5** - сусіди

Інший порушник

9

- 6** - невідомі/невідомий
- 3** - працівник аптеки

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушників

Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

ПАЦІЄНТИ ПРОГРАМИ ЗПТ

Типи порушення прав пацієнтів програми ЗПТ
(кількість випадків)*

3 них більшість:

Відмова надати допомогу/послуги	267	→	• 213 - відмова в медичних послугах • 11 - відмова в наданні соціальних послуг • 10 - відмова надати притулок
Емоційне насильство/шкода	148	→	• 110 - словесні образи • 20 - переслідування, залякування
Фізичне насильство/шкода	97	→	• 16 - незаконні затримання, перевірка особистих документів біля сайтів ЗПТ • 14 - халатність з боку медичних працівників
Матеріальна шкода	38	→	• 12 - звільнення з роботи/примус до звільнення • 9 - незаконне притягнення до адміністративної відповідальності
Порушення конфіденційності/розголошення інформації	18	→	• 14 - розкриття інформації про належність клієнта до групи ризику без його/її на те згоди

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушень

Види медичних послуг щодо отримання яких пацієнти програми ЗПТ отримали відмову*

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушень

** (не пов'язана з ВІЛ/ТБ)

*** МСЕК - медико-соціальна експертиза

Приклади випадків порушення прав пацієнтів програми ЗПТ з боку медичних працівників

Пацієнт програми замісної підтримувальної терапії зіткнувся з необхідністю переходу на самостійний прийом препарату через серйозні медичні показання. Хірург, який його оглядав, надав висновок із рекомендацією дотримання постільного режиму у зв'язку з ризиком розриву судини на нозі, що становить потенційну загрозу для життя. Незважаючи на цей медичний висновок, лікар програми ЗПТ відмовляється перевести пацієнта на самостійний прийом препарату, стверджуючи, що не бачить достатніх підстав для такого рішення.

Клієнт потрапив до лікарні, звідки було повідомлено наркодиспансер про його госпіталізацію. Він давно перебуває на програмі та отримує препарат на руки. Препарат був переданий до закладу охорони здоров'я для видачі пацієнту, проте медсестри почали видавати його щодня ближче до обіду, що для клієнта було незручно. Крім того, його змушували запивати бупренорфін водою, хоча препарат повинен прийматися сублінгвально. На зауваження клієнта медсестри відповідали: «Пий як дають, і радуйся тому, що наркоманам дають наркотики».

Чоловік, ВІЛ-позитивний пацієнт програми ЗПТ, потрапив до обласного протитуберкульозного диспансеру із підозрою на туберкульоз кісток. Йому призначили лікування, додавши до основної схеми АРВ додатковий компонент. Після цього чоловік почав відчувати абстинентний синдром раніше наступного прийому метадону. Коли він звернувся до нарколога зі скаргою на недостатню дозу метадону (через те, що додаткові ліки зменшували його ефект), отримав відмову. Через страх виникнення абстинентного синдрому чоловік припинив прийом лікування від туберкульозу.

Порушення прав пацієнтів програми ЗПТ з боку поліції*

71 випадок, де поліція є порушником прав

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушень
** фальсифікація правопорушення щодо клієнта

Приклади випадків щодо порушення прав пацієнтів програми ЗПТ з боку поліції

На Національну Гарячу Лінію з питань наркозалежності та ЗПТ звернулись пацієнти державного сайту ЗПТ зі скаргою на те що, зі слів медичного персоналу до керівництва закладу звернувся слідчий Національної поліції з вимогою надати особисті дані усіх пацієнтів програми ЗПТ.

Клієнта, пацієнта ЗПТ, було зупинено поліцією дорогою на сайт ЗПТ. Співробітники поліції обшукали клієнта, змусили частково роздягнутися, довго не давали піти на сайт, розпитуючи про інших учасників ЗПТ. Не було залучено понятих під час обшуку, не було протоколу, поліцейські не представилися.

Чоловік, клієнт сайту ЗПТ, отримав метадон на 10 діб. Коли він вийшов з кабінету та направився на зупинку, його зупинила патрульна поліція. Його зовнішній вигляд здався підозрілим, вони перевірили документи, а потім поверхнево обшукали чоловіка. При обшуку у нього були вилучені таблетки метадону. Чоловік намагався пояснити, що він їх щойно отримав в кабінеті ЗПТ і навіть пред'явив посвідчення учасника сайту, але поліціанти повідомили, що у райвідділі все з'ясується. Чоловіка забрали до райвідділу, де протримали п'ять годин, після чого відпустили, але метадон не віддали.

Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

ЛЮДИ, ЯКІ ВЖИВАЮТЬ НАРКОТИКИ ІН'ЄКЦІЙНО (ЛВНІ)

- Зареєстровано **245** звернень, з них **94%** випадків мали ознаки стигми та дискримінації через належність до спільноти ЛВНІ.
- Розподіл звернень ЛВНІ за ґендером: **46%** - жінки, **54%** - чоловіки.
- Найбільше звернень зареєстровано в: Дніпропетровській (**38%**) та Чернівецькій (**13%**) областях.

Типи порушників прав ЛВНІ (кількість випадків)*

Держава

190

Близьке оточення

43

Приватні особи

33

Інший
порушник

13

З них більшість:

- **110** - медичні працівники
- **35** - поліція
- **24** - надавач соціальних послуг
- **19** - статевий партнер/ка
- **11** - сусіди
- **10** - сім'я
- **13** - працівники приватних закладів сфери послуг
- **10** - роботодавець приватного закладу
- **8** - медичні працівники приватних ЗОЗ
- **4** - невідомі/невідомий
- **4** - НУО

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушників

Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

ЛЮДИ, ЯКІ ВЖИВАЮТЬ НАРКОТИКИ ІН'ЄКЦІЙНО (ЛВНІ)

Типи порушення прав ЛВНІ
(кількість випадків)*

3 них більшість:

Відмова надати допомогу/послуги

186

- 115 - відмова в медичних послугах
- 18 - відмова в наданні соціальних послуг

Емоційне насильство/шкода

175

- 132 - словесні образи
- 14 - наклеп

Фізичне насильство/шкода

72

- 19 - домашнє насильство
- 16 - халатність з боку медичних працівників

Матеріальна шкода

38

- 12 - Позбавлення/викрадення/знищення особистого майна клієнта/ки
- 11 - Позбавлення житла, виселення

Порушення конфіденційності/
розголошення інформації

34

- 34 - розкриття інформації про належність клієнта до групи ризику без його/її на те згоди

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушень

Види медичних послуг щодо отримання яких ЛВНІ отримали відмову*

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушень

** (не пов'язана з ВІЛ/ТБ)

*** МСЕК - медико-соціальна експертиза

Приклади випадків щодо порушення прав ЛВНІ з боку медичних працівників

Звернулася жінка, представниця уразливої групи ЛВНІ, зі скаргою на медичний персонал однієї лікарні міста. Жінка звернулася самотійно до приймального відділення у вечірній час зі скаргами на високу температуру тіла, нестерпний біль в нижній кінцівці, загальну слабкість, що триває протягом двох тижнів. Під час бесіди лікар дізнався, що жінка є наркозалежною та має інші захворювання, які отримала через наркозалежність. Лікар відразу сказав оплатити обстеження, які необхідно пройти. Жінка повідомила, що коштів не має, на що отримала відповідь «будеш мати гроші, тоді приходить лікуватись».

Жінка поскаржилася на дії лікаря-гінеколога міської лікарні. Жінка нещодавно дізналася, що вагітна і відразу вирішила стати на облік в жіночу консультацію для того, щоб контролювати перебіг вагітності та в подальшому стати учасницею програми ЗПТ. Коли вона прийшла на прийом до лікаря, то одразу попередила про свій ризикований спосіб життя та намір стати учасницею ЗПТ. Після почутої інформації лікарка категорично відмовилася вести вагітність пацієнтки та запропонувала жінці перервати вагітність, оскільки «... в такої «не путьової» матері нормальні діти не народяться». Жінка зі сльозами на очах покинула кабінет лікарки з думками про можливе переривання вагітності.

Чоловік звернувся в міську лікарню по місцю проживання з підозрою на струс головного мозку. Оскільки це не перше його звернення було за медичною допомогою, чоловіка в лікарні знали. Персонал почав з чоловіка насміхатися - "Що доколовся? Напевно тобі треба звертатися туди, де лікують наркоманів".

Приклади випадків щодо порушення прав ЛВНІ з боку близького оточення

Співмешканець тисне морально та фізично на жінку. Вимагає гроші на свої потреби, на спиртне, цигарки. Сам майже не працює, перебивається незначними випадковими заробітками, нічого не вкладає в спільний бюджет. На підпитку обзиває її "проституткою, наркоманкою", штовхає. Жінка боїться піти від нього, бо він переконав її, що крім нього вона нікому не потрібна.

Чоловік зі своєю матір'ю намагається позбавити жінку батьківських прав, налаштовують дитину проти мами, яка належить до спільноти ЛВНІ. Чоловік психологічно тисне на жінку.

Клієнтка зазнає постійного психологічного та фізичного насилля з боку батька дитини та родичів, в неї забирають виплати, які вона отримує на дітей, погрожуючи, що її виженуть з дітьми на вулицю.

Жінка звернулася за допомогою. Діти в школі цькують її сина за те, що мати має наркозалежність. Вчителі ніяк не реагують на ці переслідування, а навіть навпаки.

Сина жінки покусав сусідський собака, який не був прив'язаний і через паркан виходив за межі подвір'я та кидався на людей. Власника собаки сусіди неодноразово просили прив'язати пса, і навіть погрожували звернутись до поліції. На що чоловік лише постійно говорив, що йому байдуже, а клієнтці взагалі сказав, що "якісь наркомани не будуть йому вказувати, що робити". Жінка була змушена з сином звернутись до лікарні, де йому надали медичну допомогу. Також пес пошкодив хлопчику штани та кросівки. Клієнтка звернулася до господарів собаки з проханням відшкодувати медичні послуги та пошкоджені речі. На що у свою адресу почула лише образи, щось на кшталт "наркомани не повинні розмножуватись".

Приклади випадків щодо бездіяльності поліції у разі звернення жінок, які є ЛВНІ за захистом своїх прав

Жінка звернулася зі скаргою на свого співмешканця, від якого жінка постійно зазнає фізичного, психологічного та економічного насилля, користуючись тим, що вона з донькою проживає в його квартирі. Поліція знає про випадки в сім'ї та зовсім не реагує на звернення жінки, посиляючись на те, що жінка вживає і сама винна в своїх проблемах.

До реактора звернулась клієнтка ЛВНІ, ЛЖВ. Склалось так, що вона мала складні стосунки з сусідами. Вони постійно обзивали її і зводили наклеп, доходило до бійок. Одного разу сусід намагався задати двері квартири клієнтки монтажною піною зі словами "наркоманам нема чого ходити серед нормальних людей". Жінка подзвонила дільничному в надії, що він вплине на дану ситуацію і захистить її права. Однак, дізнавшись, хто звертається, працівник поліції сказав, аби ті розбиралися самі і що "ти - наркоманка...яке ти ще хочеш ставлення до себе".

Жінка йшла додому, і завзнала фізичного насилля зі сторони незнайомця, який хотів вкрасти її сумку, але вона завадила цьому. Він наніс їй кілька ударів, намагаючись відібрати речі жінки. Вона звернулася за допомогою до патрульних, але ті лише посміялись з її розповіді і сказали йти додому.

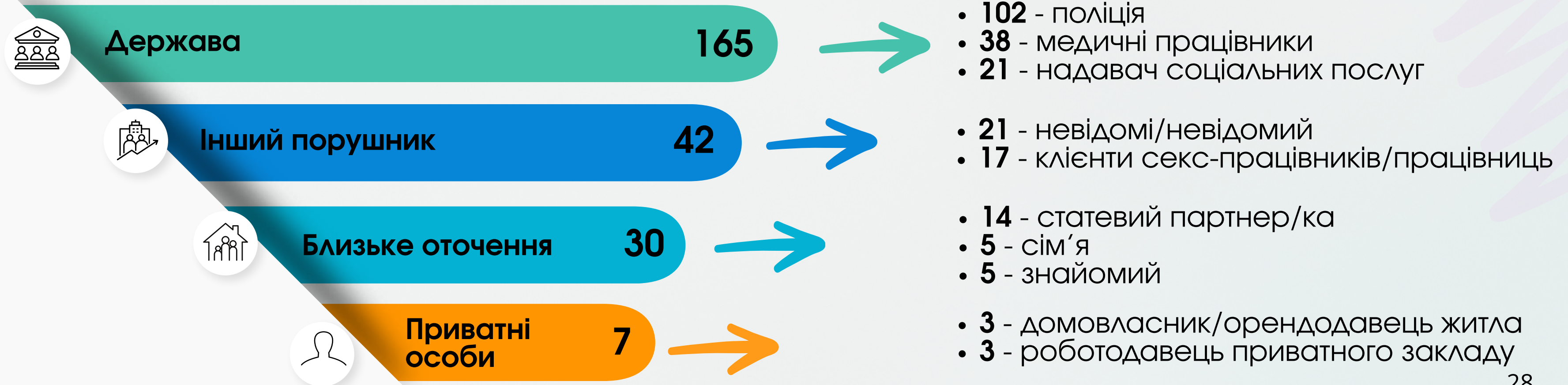
Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

СЕКС-ПРАЦІВНИКИ/ЦІ

- Зареєстровано **214** звернень, з них **96%** випадків мали ознаки стигми та дискримінації через належність до спільноти секс-працівників/ць
- Розподіл звернень за ґендером: **99%** - жінки, **1%** - чоловіки.
- Найбільше звернень зареєстровано у Вінницькій області (**67%**).

Типи порушників прав секс-працівників/ць (кількість випадків)*

З них більшість:

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушників

Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

СЕКС-ПРАЦІВНИКИ/ЦІ

Типи порушення прав секс-працівників/ць
(кількість випадків)*

3 них більшість:

Емоційне насильство/шкода

185

- 111 - словесні образи
- 60 - переслідування, залякування

Матеріальна шкода

85

- 50 - незаконне притягнення до адміністративної відповідальності (фальсифікація правопорушення щодо клієнта/ки)

Відмова надати допомогу/послуги

83

- 33 - відмова в медичних послугах
- 24 - відмова з боку поліції у захисті/наданні допомоги, у розслідуванні випадку

Фізичне насильство/шкода

61

- 19 - тілесні ушкодження/фізичний напад
- 13 - примус до надання секс-послуг без оплати/без презервативу

Порушення конфіденційності/
розголошення інформації

19

- 16 - розкриття інформації про належність клієнта/ки до групи ризику без його/її на те згоди

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушень

Порушення прав секс-працівників/ць з боку поліції*

102 випадки, де поліція є порушником прав

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушень
** фальсифікація правопорушення щодо клієнта/ки

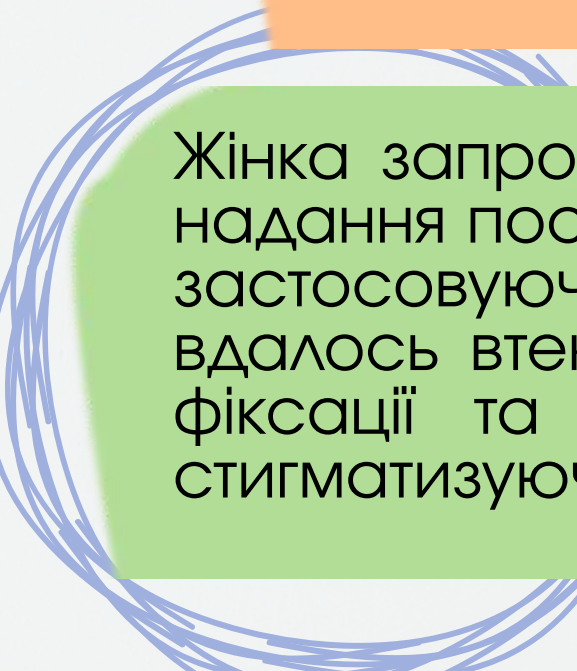

Приклади випадків щодо порушення прав секс-працівників/ць з боку поліції

Жінка повідомила, що з місця, де вона працює і надає сексуальні послуги, її забрали двоє правоохоронців до відділку. Там її розпитували про певну інформацію щодо інших дівчат, а також намагалися залучити до подальшого інформування, шантажуючи її. Пізніше її відпустили, але забрали паспорт жінки.

Жінка надавала секс-послуги і її побив один з клієнтів. Після чого дівчина звернулась до поліції, хотіла написати заяву та зняти побої. Їй було відмовлено у прийнятті заяви, на питання «Чому?» їй відповіли, що вона «сама вибрала таку професію небезпечну і тепер не потрібно кожен день приходити і на всіх писати заяви».

Співмешканець клієнтки вчиняв домашнє насильство щодо неї, ображав, принижував, штовхав і бив, відбирав гроші. Клієнтка викликала поліцію, але поліцейські не прийняли в неї заяву, сказали, щоб розбиралися самі, а також, що "мало він її побив, якщо вона торгує своїм тілом".

Жінка запропонувала секс-послуги клієнту та сіла із ним у автомобіль. Дійшовши згоди про ціну та час надання послуг, вони прибули до клієнта на квартиру. Під час спілкування клієнт поведився із нею грубо та застосовуючи насильство примушував до вживання алкогольних напоїв. Через деякий час потерпілій вдалось втекти. У пошматованому одязі та зі слідами побиття вона звернулась до відділення поліції для фіксації та реєстрації заяви. Однак працівники поліції відмовили у прийнятті заяви, проявляючи стигматизуюче ставлення щодо неї та подвійну віктимізацію "сама винна".

Приклади випадків щодо порушення прав секс-працівників/ць з боку медичних працівників

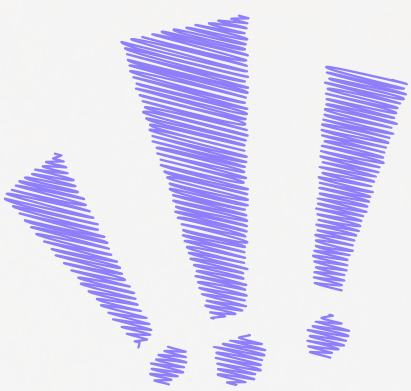

Дівчина, яка надає секс-послуги, не планувавши цього, завагітніла від клієнта. Вона була в паніці та звернулась в жіночу консультацію до гінеколога, попросивши у неї направлення на УЗД задля того, щоб знати точно вагітна вона чи ні. Гінеколог направила її на всі необхідні обстеження, але не дуже охоче. Після того, як вагітність підтвердилась, гінеколог відразу сказала дівчині робити аборт. Дівчина не хотіла робити аборт, навіть якщо дитина невідомо від кого, тому що вона дуже молода, дітей в неї немає і вона впевнена, що з часом вона б хотіла дитину. На що лікар їй відповіла «Ти займаєшся невідомо чим, можливо ти наркотики приймаєш, робота в тебе огидна, і в тебе ще невідомо яке здоров'я, і ти хочеш народити дитину? Ти з глузду з'їхала, я роблю тобі направлення на аборт, і я тебе не буду ставити на облік».

Жінка, секс-працівниця, при зверненні до медичного закладу, зіткнулась з дискримінацією від лікаря. Під час збору анамнезу від жінки лікар дізнався про особливості її роботи, а саме, що жінка надає секс-послуги. Лікар відразу висловився, що це аморально і принизливо, тому він не буде надавати їй послуги і порадив звернутись до іншого лікаря, якщо звичайно хтось захоче її приймати з лікарів з "таким способом життя".

Клієнтка звернулась до сімейного лікаря, щоб отримати направлення на обстеження і лікування у гастроентеролога. Лікарка відмовилась давати направлення, сказала, щоб клієнтка зверталась до приватної клініки і платила за своє лікування, щоб не ходила в лікарню, де "нормальні" люди.

Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

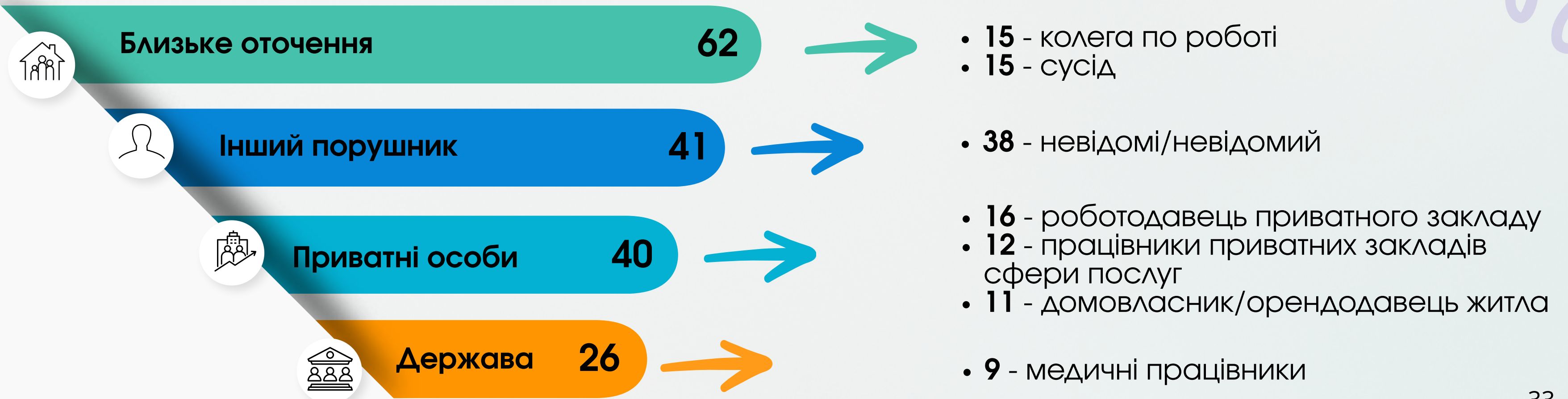

ЧОЛОВІКИ, ЯКІ МАЮТЬ СЕКС ІЗ ЧОЛОВІКАМИ (ЧСЧ)

- Зареєстровано **159** звернень, з них **96%** випадків мали ознаки стигми та дискримінації через належність до спільноти ЧСЧ.
- Найбільше звернень зареєстровано у: Львівській (**41%**) та Тернопільській (**30%**) областях.

Типи порушників прав ЧСЧ (кількість випадків)*

3 них більшість:

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушників

Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

ЧОЛОВІКИ, ЯКІ МАЮТЬ СЕКС ІЗ ЧОЛОВІКАМИ (ЧСЧ)

Типи порушення прав ЧСЧ
(кількість випадків)*

3 них більшість:

Емоційне насильство/шкода

127

- 70 - словесні образи
- 16 - вимагання, шантаж
- 16 - переслідування, залякування

Фізичне насильство/шкода

68

- 41 - тілесні ушкодження/фізичний напад

Матеріальна шкода

57

- 29 - позбавлення/викрадення/знищення особистого майна клієнта

Порушення конфіденційності/
розголошення інформації

45

- 39 - публічне розголошення інформації про СОГІ людини без її на те згоди (аутінг)

Відмова надати допомогу/послуги

22

- 8 - відмова у послугах приватних закладів
- 5 - відмова у прийнятті на роботу
- 5 - відмова в медичних послугах

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушень

Приклади випадків щодо порушення прав чоловіків, які мають секс із чоловіками з боку близького оточення

Хлопець, перебуваючи на роботі, переписувався зі своїм хлопцем і мав неувважність залишити без нагляду не заблокований телефон. Його переписку побачив колега і почав хлопцю погрожувати, що розкаже всім про його орієнтацію, але якщо він буде віддавати половину своєї зарплатні, то він буде тримати це в таємниці.

Клієнт працює в гіпермаркеті. Один із співробітників даного гіпермаркету, дізнався про сексуальну орієнтацію клієнта і почав розповідати іншим співробітникам. Обзивав клієнта у присутності інших колег, казав, що він під***, що такі, як він не можуть працювати з "нормальними" людьми.

Клієнт, 19-річний студент, зробив камінг-аут перед своїми батьками, сказавши їм, що він гей. Батьки відразу ж вигнали його з дому, заявивши, що не хочуть мати нічого спільного з "такою" людиною. Батько його побив. Клієнт залишився на вулиці без засобів до існування та підтримки. Роботи, а також коштів продовжити навчання у нього немає.

Клієнта постійно переслідує сусід, який робить гомофобні зауваження та погрожує йому фізичним насильством. Клієнт відчуває постійний страх і не може спокійно жити у своєму будинку. Сусід весь час гнобить його словесно при особистій зустрічі, розпускає про нього чутки та намагається завдати фізичної шкоди. Також регулярно на дверях клієнта з'являються дискримінаційні написи, наліпки, оголошення і т.д.

Приклади випадків щодо порушення прав чоловіків, які мають секс із чоловіками з боку невідомих

Клієнту почали надходити повідомлення з незнайомого аккаунта в Telegram, в котрих йому погрожують, що розкриють його СОГІ та ВІЛ-позитивний статус перед усіма його контактами, вимагаючи гроші в обмін на мовчання.

Звернувся хлопець і повідомив, що в соціальній мережі Facebook він познайомився з хлопцем, з яким досить довгий час вони переписувались і все було добре. Однак після того як хлопець вислав незнайомцеві свої власні фото, в тому числі інтимного характеру, то відразу отримав в свою сторону погрози, що якщо той не надішле йому 200USDT на криптогаманець, то всі фото будуть використані для сайту гей знайомств.

Коли клієнт повертався ввечері з тренажерного залу та йшов по неосвітленій частині глухої вулиці, до нього зі спини підбіг невідомий. Коли клієнт обернувся на звук, його збили з ніг ударом в обличчя. Нападник розпилив у очі перцевий балончик, кілька разів копнув його у голову і по тулубу, крикнув кілька погроз та образливих фраз про орієнтацію клієнта і втік.

Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

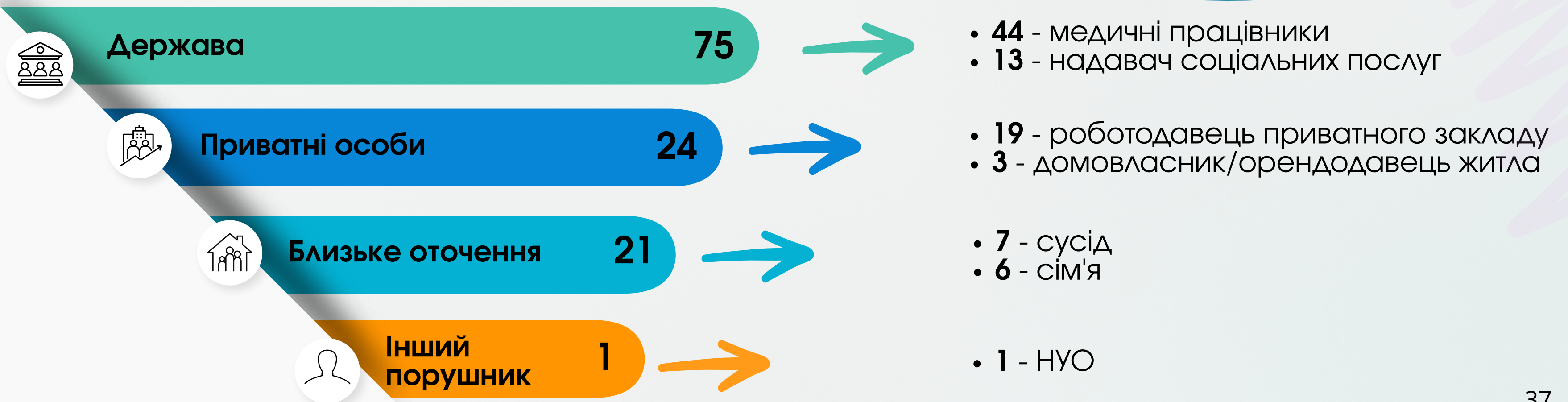

ЛЮДИНА, ЯКА ХВОРІЄ АБО ПЕРЕХВОРИЛА НА ТБ

- Зареєстровано **112** звернень, з них **85%** випадків мали ознаки стигми та дискримінації через захворювання ТБ.
- Розподіл звернень за ґендером: **53%** - жінки, **47%** - чоловіки.
- Найбільше звернень зареєстровано у: Черкаській (**37%**) та Вінницькій (**30%**) областях.

Типи порушників прав людей з ТБ (кількість випадків)*

З них більшість:

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушників

Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

ЛЮДИНА, ЯКА ХВОРІЄ АБО ПЕРЕХВОРІЛА НА ТБ

Типи порушення прав людей з ТБ
(кількість випадків)*

3 них більшість:

Відмова надати допомогу/послуги

58

- 39 - відмова в медичних послугах
- 7 - відмова в наданні соціальних послуг

Матеріальна шкода

36

- 22 - звільнення з роботи/примус до звільнення
- 9 - Відмова у виплатах по праву клієнта

Емоційне насильство/шкода

35

- 23 - словесні образи

Порушення конфіденційності/
розголошення інформації

13

- 9 - розкриття інформації про належність клієнта до групи ризику без його/її на те згоди

Фізичне насильство/шкода

6

- 3 - халатність з боку медичних працівників

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушень

Види медичних послуг щодо отримання яких люди з ТБ отримали відмову*

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушень

** (не пов'язана з ВІЛ/ТБ)

*** МСЕК - медико-соціальна експертиза

Приклади випадків щодо порушення прав люди з ТБ з боку медичних працівників

Жінка звернулась в комунальний медичний заклад, по направленню сімейного лікаря аби зробити знімок легень. Після того, як зробили знімок, лікар попросила зробити "благодійний грошовий внесок" за отриману послугу. Жінка відмовилась платити, на що лікар почала ображати словесно, і сказала: "Заплатиш внесок - тоді отримаєш знімок флюографії".

Клієнтка отримала діагноз туберкульозу легень після кількох тижнів лікування від хронічного кашлю. Після встановлення діагнозу їй призначили тривале лікування і запропонували пройти додаткову консультацію у фтизіатра для коригування терапії та моніторингу стану здоров'я. Клієнтка звернулася до місцевої поліклініки, до лікаря-фтизіатра. Однак під час консультації лікар одразу почав задавати особисті питання, які не стосувалися її лікування, зокрема, про її сімейний стан, фінансову ситуацію та соціальне становище. Лікар вживав такі вирази «скільки лишилося того життя», «скільки можна сюди ходити» тощо. Під час консультації лікар не пояснив клієнтці важливість додаткових обстежень, не дав належної інформації про лікування туберкульозу.

Жінка звернулася до лікарні через погіршення свого стану здоров'я, пов'язаного із закритим туберкульозом. На жаль, їй було відмовлено в стаціонарному лікуванні. Знаходячись у відчаї, вона викликала швидку, проте і цей медичний екіпаж відмовився госпіталізувати її, надавши лише ін'єкцію з жаропонижувальним препаратом та відправившись на інші виклики.

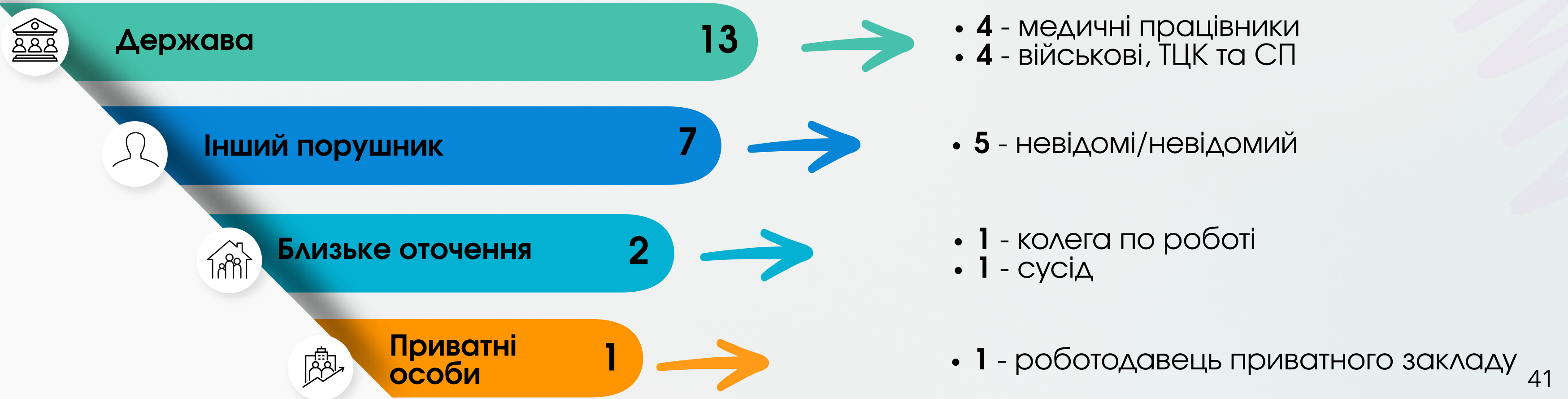
Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

ТРАНС*ЛЮДИ

- Зареєстровано **23** звернення, з них **100%** випадків мали ознаки стигми та дискримінації через належність до спільноти транс*людей.
- Розподіл звернень за ґендером: **19** - транс* жінка, **3** - транс*чоловік, **1** - транс* небінарна людина.
- Найбільше звернень зареєстровано у: м.Київ (**5 звернень**), Дніпропетровська область (**4 звернення**) та Харківська область (**3 звернення**).

Типи порушників прав транс*людей (кількість випадків)*

3 них більшість:

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушників

Порушення прав, з якими стикаються представники/ці ключових спільнот

ТРАНС*ЛЮДИ

Типи порушення прав транс*людей
(кількість випадків)*

З них більшість:

Емоційне насильство/шкода

16

• 14 - словесні образи

Фізичне насильство/шкода

9

• 4 - тілесні ушкодження/фізичний напад
• 2 - свавільне затримання/тримання під вартою поліцією

Порушення конфіденційності/
розголошення інформації

8

• 6 - розкриття інформації про належність клієнта/ки до групи ризику без його/її на те згоди

Відмова надати допомогу/послуги

8

• 4 - відмова в медичних послугах

Матеріальна шкода

1

• 1 - позбавлення/викрадення/знищення особистого майна клієнта/ки

* У рамках одного звернення клієнта/ки можливі кілька типів порушень

Приклади випадків щодо порушення прав транс*людей

Звернулась транс*жінка, яка була змушена переїхати в м. Тернопіль з Харківської області, у зв'язку з активними бойовими діями в її регіоні. Транс*жінка нещодавно закінчила училище, де здобула кваліфікацію кухаря і встигла попрацювати за фахом декілька місяців. Проте в м. Тернопіль, при проходженні співбесіди, їй було відмовлено при прийнятті на роботу після випробувального терміну праці на кухні. Власник закладу прямим текстом сказав, що "люди з незрозумілою орієнтацією і статтю в нього працювати не будуть".

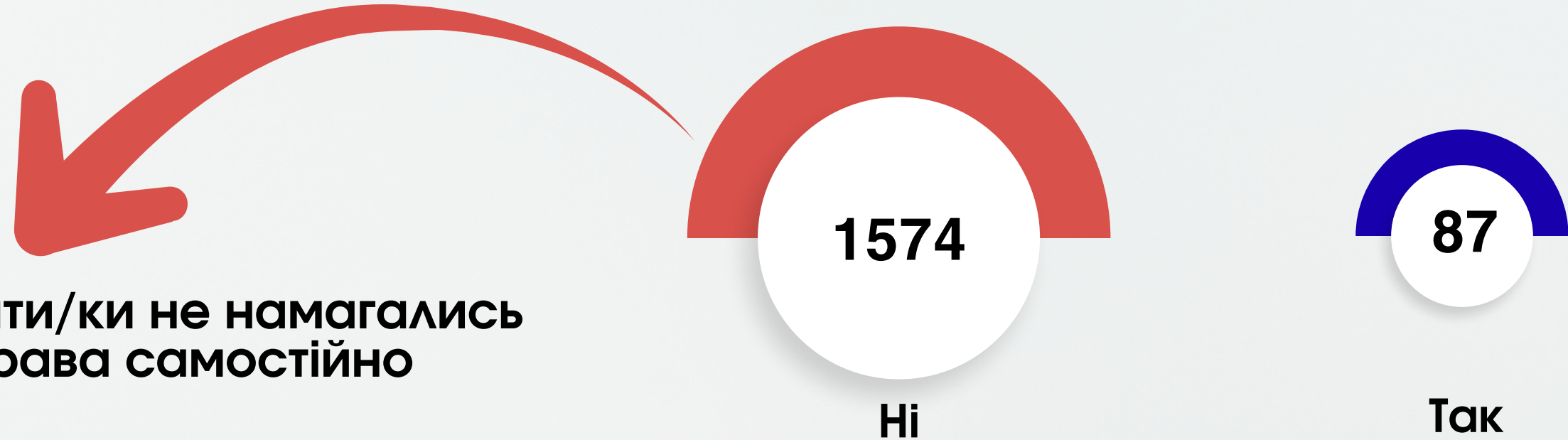
Клієнтку зупинили патрульні групи, які представилися представниками ТЦК та патрульної поліції та попросили перевірити документи, що посвідчують особу. Після перевірки документів стала зрозуміло, що клієнтка належить до транс*спільноти. Після цього її силоміць заштовхали у автівку та привезли до відділення ТЦК. У клієнтки забрали телефон та не дали змоги зв'язатися з рідними чи отримати правової допомоги. Клієнтка зазнавала дискримінаційного та трансфобного ставлення до себе через свою гендерну ідентичність. За її словами вона чула образливі вислови - «чи ти баба чи мужик», «юбку вдягнув, бо від ТЦК ховаєшся», глузували чи «ти собі там все повідрізав чи ще ні» та погрозами відправити на передову для "розваг" військових. Ніяких процесуальних документів щодо затримання клієнтки складено не було, підпису щодо реєстрації перебування її у відділку також не проводилося.

Клієнт прийшов за покупками в магазин. В цьому магазині продавцем працює його сусідка, яка знає, що клієнт є трансгендерним чоловіком. В присутності інших покупців продавчиня почала ображати клієнта. Вона почала говорити йому: "як тобі не соромно перед батьками та людьми в нашому будинку", "ти народилась дівчиною, а змінила документи на хлопця", "одягаєшся в чоловічий одяг та взуття", "краще б тебе взагалі мати не народжувала". Клієнт був дуже обурений такою поведінкою продавчині, тому що порушили його особисті права, відбулось привселюдне приниження його честі та гідності.

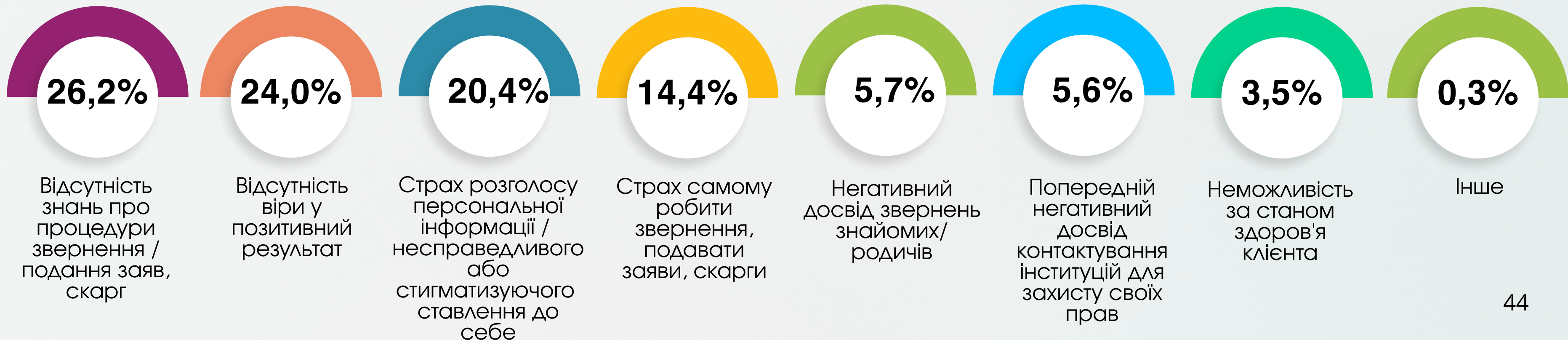
Захист своїх прав клієнтом **самостійно** до звернення в REAct

Випадки, де клієнт/ка намагались самостійно захистити свої права ДО звернення в REAct

Причини, чому клієнти/ки не намагались захистити свої права самостійно

Захист своїх прав клієнтом **самостійно** до звернення в REACT

Реагування на звернення/скаргу клієнта/ки

Реагування на порушення прав клієнтів/ок з боку проєкту REAct*

Первинна юридична допомога

1587 випадків

Психосоціальна допомога

419 випадків

Вторинна юридична допомога

13 випадків

* У рамках одного випадку можливе надання кількох видів допомоги

Надані послуги в рамках проєкту REAct*

Переадресація/супровід
документатором/кою

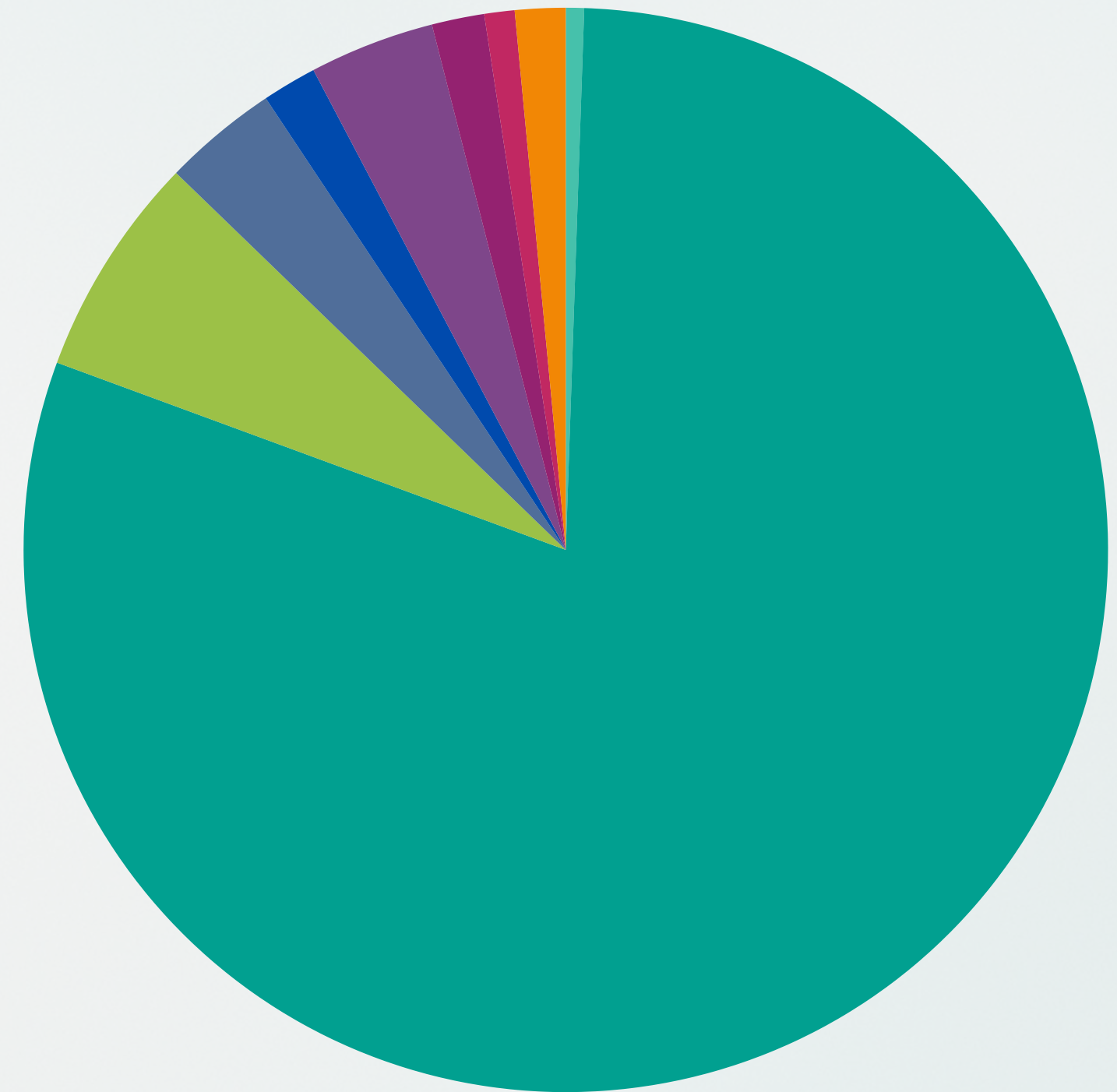
Послуги надаються напряму
документатором/кою

108	Консультація з правових питань	1203
16	Представлення інтересів в медичних установах, допомога в отриманні медичних послуг	636
115	Допомога у складанні простих юридичних документів	450
3	Супровід у первинному зверненні до поліції / спілкування з поліцією на місці правопорушення	175
5	Представлення інтересів в соціальних службах, допомога в отриманні соціальних послуг	166
218	Психологічна підтримка/консультування	137
6	Їжа (продуктові набори)	58
4	Супровід при оформленні/відновленні особистих документів клієнта/ки	27
1	Сприяння працевлаштуванню клієнта/ки	22
16	Надання/пошук місця для проживання (притулку)	9
2	Реабілітація й інші подібні послуги	1
12	Вторинна юридична допомога	1

Статус вирішення випадків

Вирішено повністю	1330
Вирішено частково	110
Клієнт після первинної правової консультації відмовився від подачі звернень чи скарг	62
Відмова клієнта/ки від отримання допомоги	57
Втрачено зв'язок з клієнтом/кою або з організацією, куди він був переадресований	27
Процес триває	26
Справу не вирішено	25
Смерть клієнта/ки	15
Випадок не потребує реагування з боку REAct	9

Альянс
громадського здоров'я

REACT
PROJECT

Проект REAct в Україні: виявлені порушення прав ключових груп у контексті ВІЛ/ТБ та реагування на них. Звіт за 2024 рік / Семчук Н. – К.: МБФ «Альянс громадського здоров'я», 2025. – 49 с.

Реалізація проекту REAct, а також підготовка цього звіту стали можливими завдяки МБФ «Альянс громадського здоров'я» за фінансової підтримки Глобального фонду в рамках програми «Стійка відповідь на епідемії ВІЛ і ТБ в умовах війни та відновлення України на 2024-2026».

Детальніша інформація про проект REAct: <https://react-aph.org>

МБФ «Альянс громадського здоров'я»
вул. Бульварно-Кудрявська, 24
3-й корпус, 2-й поверх
01054, Київ, Україна
www.aph.org.ua
E-mail: react@aph.org.ua

© МБФ «Альянс громадського здоров'я», 2025